will kodus 50—60 %, wabrikus umbes 75—80 % omast raskusest kaotab. Willa higi suurus on mitmesugune, kallimat tõuga lammaste juures suurem kui alamate seltside juures.

Lammaste pesemise wesi on wäga tähtis, sellepärast piame siin temast natuke juttu tegema Wee sees ei tohi mitte niisugusi olusi olla, mis willa raswa ehk muu kõmpsu sulamist takistawad. Niisugused takistajad on kõige pealt wees olewad lubja soolad. Sellepärast peab pesuwesi enne lõbitatsutama, kas seal mitte lupja sees ei ole. Selleks wõetagu õlleklaasi täis wett ja walatagu sinna supi lusika täis seebipiiritust (Seifenspiritus) sisse. Mida tumedamaks nüüd wesi läbab, seda enam on seal lubjasoolasi sees. Puhtas wihma- ehk lumewees ei sünni seebipiirituse juure walamisel midagi mudast karwa, läbab see wesi pärast poole tumedaks, siis tuleb see teistest olustest. Seebipiiritust wõib igast aptegist osta ehk ka järgmise kirja järele ise walmistada: Wõetagu 1/4 naela liht koduseepi, lõigatagu ta tükilesteks, pandagu need pooletoobilise pudeli sisse ja walatagu sinna 1/2 korterit põletatut wiina peale. Lahtiselt kinni pandud pudel pandagu sodjasse kohta, raputatagu wedelikku sagedaste ümber ja kui seep nii palju kui wõimalik, sulanud, walatagu selge wedelik pealt ära ja pandagu paigale.

Kui lubjaoluliſt wett lammaste pesemiseks pruukima piab, siis katsutagu, kui tiik mitte liiga suur ei ole, wett kaali, naatroni (sooda, kipitajat naatroni (Aetznatron) ehk seebikiwi 1000 kantjala wee kohta 3 puuda ehk 0,16 protsenti) ehk ammoniaku läbi parandada. Kõige odawam ja loomulikum oleks muidugi kaali ja tema seebisarnased ühendused, mis willaraswas on Seda wõib aga ükſi siis saada, kui enne seda teatawas tiigi wees juba üksjagu lambaid ära pesti ja seeläbi wesi pehmeks ja pruugitawaks tehti. Kui mõnel naabri mehel ise lammaste pesukohta ei ole, siis lastagu teda esite oma lambaid tiigis peseda. On ära nähtud, et see wesi lammaste pesemiseks kõige parem on, mille sees enne hulk lambaid ära pesti.

Kõigeparemat pesuwett wõib aga siis saada, kui mitte lambaid ise, waid niidetuid willu pesetakse. Selle juures on ka palju kergem, paraja soojusega tarwiline hulk saada. Lammaste pesemise läbi saawad lambad ise suurt kahju. Paraja willadega lamba seljas on peale pesemist umbes 10 naela wett. See wesi piab kõik ära aurama. Kõige selle wee auruks muutmiseks on aga umbes 6040 soojuse arwu (Calorien) tarwis ja see piab kõik looma kehast tulema. Willu wõib lihtsas katlas ehk törres raswast puhastada, milles lebeline wesi auru läbi soojendatud saab. Soojust ei aeta aga mitte kõrgemale kui 30—50 Zelsiuse graadini*). Selles soojuses pestakse willa umbes 15 minutit.

Uuemal ajal pruugitakse willa raswast puhastamiseks soodat. Selle juures — iseärani soojuses — piab hästi ettewaatlik oldama. Sooda puhastab küll hästi willa, aga teeb ka suurema soojuse ja rohkema sooda juures karedaks ja murduwaks; need omadused ei kõlba aga mitte kedratawale willale. Et soodat pehmendada, pandagu talle seepi juure.

Professor Henneberg annab nõuu, järgmiselt willapesemise wett walmistada: Sulatatagu 100 naela wihma wee sees 3 naela seepi ja 2 naela kristallilist soodat ära. See sula aetagu waik katlas 30—50° Zelsiuse soojamõõtja järele soojaks, sinna puistatagu willad sisse ning segatagu neid seal 15—20 minutit ümber. Peale seda pestagu willad külmas wees hästi ära. Ühe naela willade jauks wõetagu umbes 12—20 naela soodaseebiwett. Seda wett wõib mitmel korral pruukida, ometi ei jää ta wiimaks enam puhtaks ja see on selle pesemise wiisi juures see wiga.

Kui aega küllalt on, siis oleks järgmine aegamööda aitaw pesemine soowitada. On willad kangeste raswased, siis wõetagu willa raskuse kohta 5 % sooda (s. o. kaaluwad willad 100 ℔, siis wõetagu 5 ℔ sooda) ja su-

*) 4° Reomüri soojust = 5° Zelsiuse järele.